

ترجمه و شرح نموداری الهداية في النحو

✓ متن و ترجمه الهداية في النحو

✓ نكات مهم، نمونه سوالات و حل تمرین

✓ ۱۴۰۰ تست در قالب ۷۲ آزمون

به همراه جواب تفصیلی

www.ketab.ir

سرشناسه : ایرانی، سیدحسین، ۱۳۶۱
 عنوان قراردادی : الهدایه فی النحو. فارسی. شرح
 عنوان و نام پدیدآور : ترجمه و شرح نموداری الهدایه فی النحو/ سید حسین ایرانی.
 مشخصات نشر : مشهد: کتاب شفا، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۵۶۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۵۵-۱۰-۷
 وضعیت فهرست نویسی: قیفا
 یادداشت : این کتاب شرحی است بر کتاب «الهدایه فی النحو» که به افراد مختلف از جمله ابوحنیفه نحوی منسوب است.
 موضوع : الهدایه فی النحو - نقد و تفسیر
 موضوع : زبان عربی - نحو
 شناسه افزوده : ابوحنیفه، محمد بن یوسف، ۶۵۴-۷۴۵ ق.
 رده بندی کنگره : [J۶۱۵۱P] / ۴۰۴۲۲ الف ۸۶ ۱۳۹۴
 رده بندی دی ۵۰۵ : ۷۵/۴۹۲
 شماره شناسایی ملی : ۴۰۶۴۸۴۷

ترجمه و شرح نموداری الهدایه فی النحو

سید حسین ایرانی

انتشارات کتاب شفا

چاپ: معین

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت ۴۰۰۰ تومان

حقی چاپ محفوظ است.

مراکز پخش:

مشهد: انتشارات کتاب شفا - چهار راه شهدا - خیابان آیت الله بهجت - پلاک ۲۵ - مجتمع گنجینه کتاب - طبقه پایین - ۴۰۰۹۱۵۳۰۱۳۷۰۸ - ۴۰۰۹۱۵۳۰۱۳۷۰۸
 مشهد - خیابان امام رضا (ع) - امام رضا (ع) ۴۶ - مدرسه علمیه حضرت سیدالشهدا (ع)
 ۰۹۱۵۱۵۶۴۳۲۰۰۵۱-۳۸۵۵۰۳۴۵-۶
 قم: خیابان ارم - پاساژ ناشران - انتشارات دارالعلم - ۳۷۷۴۴۲۸ - ۰۲۵
 قم: خیابان ارم - پاساژ ناشران - انتشارات دارالفکر - ۳۷۷۳۳۶۴۵ - ۰۲۵
 قم: خیابان ارم - پاساژ قدس - انتشارات حقوق اسلامی - ۳۷۷۴۴۲۰۰ - ۰۲۵
 قم: خیابان ارم - پاساژ قدس - کتابفروشی حسینی، ۳۷۷۳۷۴۰۵ - ۰۲۵
 قم: خیابان ارم - پاساژ قدس - انتشارات قدس رضوی، ۳۷۷۴۲۰۲۶ - ۰۲۵
 قم: خیابان ارم - پاساژ قدس - انتشارات نهانندی، ۳۷۷۴۰۰۴۷ - ۰۲۵
 قم: خیابان ارم - پاساژ قدس - انتشارات صالحان، ۳۷۸۳۲۷۰۷ - ۰۲۵
 تهران: خیابان انقلاب - مقابل دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - شماره ۱۰ - انتشارات دار الکتب الاسلامیه ۶۶۴۰۸۴۴۱ - ۰۲۱

جهت رعایت حقوق مؤلف و ناشر، از کپی این اثر خودداری فرمایید.

فهرست مطالب

۱	مقدمه
---	-------------

فصل اول

۵	درس ۱: علم نحو، کلمه و اقسام آن
۸	درس ۲: اسم و زحل و علت های آن دو
۱۶	درس ۳: حرف، درم و اقسام آن
۲۲	درس ۴: اسم معرب
۲۷	درس ۵: انواع اعراب اسم
۳۳	درس ۶: ادامه انواع اعراب اسم
۴۰	خود آزمایی ۱: پرسش های چهار گزینه ای فصل اول «انواع اعراب»

فصل دوم

۴۵	درس ۷: اسم منصرف و غیر منصرف
۵۱	درس ۸: ادامه اسباب منع صرف
۵۶	درس ۹: ادامه اسباب منع صرف
۶۱	خود آزمایی ۲: پرسش های چهار گزینه ای فصل دوم «غیرمنصرف»

فصل سوم

۶۶	درس ۱۰: فاعل
۷۱	درس ۱۱: رتبه فاعل و مفعول، نائب فاعل
۷۸	درس ۱۲: مبتدا و خبر
۸۴	درس ۱۳: اقسام خبر
۹۱	خود آزمایی ۳: پرسش های چهار گزینه ای فصل سوم «مرفوعات»

درس ۱۴: اسم و خبر نواسخ ۹۶

فصل چهارم

درس ۱۵: مفعول مطلق ۱۰۱

درس ۱۶: مفعول به ۱۰۶

درس ۱۷: اشتغال، منادی ۱۱۲

درس ۱۸: ترخیم منادی، ندبه، مفعول فیه ۱۲۱

درس ۱۹: مفعول له، مفعول معه ۱۲۹

خودآزمایی ۴: پرسش های چهارگزینه ای فصل «انواع مفعول» ۱۳۵

فصل پنجم

درس ۲۰: حال ۱۴۰

درس ۲۱: احکام حال، تمییز ۱۴۶

درس ۲۲: مستثنی ۱۵۳

خودآزمایی ۵: پرسش های چهارگزینه ای فصل پنجم «حال، تمییز و استثناء» ۱۶۰

فصل ششم

درس ۲۳: اسم و خبر نواسخ ۱۶۵

درس ۲۴: ادامه بحث «لا»ی نفی جنس، خبر حروف تنبیه ۱۷۱

خودآزمایی ۶: پرسش های چهارگزینه ای فصل ششم «نواسخ» ۱۷۷

فصل هفتم

درس ۲۵: مضاف الیه ۱۸۲

درس ۲۶: حکم مضاف به «یا» متکلم ۱۹۰

درس ۲۷: توابع ۱۹۵

درس ۲۸: عطف به حروف ۲۰۵

درس ۲۹: تأکید ۲۱۱

درس ۳۰: بدل، عطف بیان ۲۱۹

خودآزمایی ۷: پرسش های چهارگزینه ای فصل هفتم «اضافه و توابع» ۲۲۸

فصل هشتم

درس ۳۱: اسم مبنی، ضمائر ۲۳۳

۲۴۱.....	درس ۳۲: مواضع استتار ضمیر، ضمیرشان و قصه، ضمیر فصل
۲۴۷.....	درس ۳۳: اسم اشاره، اسم موصول
۲۵۶.....	درس ۳۴: اسم فعل، اسم صوت، مرکبات
۲۶۲.....	درس ۳۵: کنایات
۲۶۸.....	درس ۳۶: ظروف مبنی
۲۷۴.....	درس ۳۷: ظروف مبنی
۲۸۲.....	خودآزمایی ۸: پرسش های چهار گزینه ای «مبنیات»

فصل نهم

۲۸۶.....	درس ۳۸: معربه و نکره، اسم عدد
۲۹۴.....	درس ۳۹: تمییز عدد مذکر و مؤنث
۳۰۰.....	درس ۴۰: تشبیه
۳۰۵.....	درس ۴۱: جمع
۳۱۲.....	درس ۴۲: جمع مکسر، مصدر
۳۲۰.....	درس ۴۳: اسم فاعل، اسم مفعول
۳۲۸.....	درس ۴۴: صفت مشبیه
۳۳۳.....	درس ۴۵: اسم تفضیل
۳۳۹.....	خودآزمایی ۹: پرسش های چهار گزینه ای «تعریف و تنکیر، عدد، تمییز رأیث و ...»

فصل دهم

۳۴۴.....	درس ۴۶: فعل
۳۵۰.....	درس ۴۷: اعراب فعل مضارع
۳۵۴.....	درس ۴۸: اعراب فعل مضارع
۳۶۱.....	درس ۴۹: اعراب فعل مضارع
۳۶۸.....	درس ۵۰: اعراب فعل مضارع
۳۷۳.....	درس ۵۱: امر، فعل مجهول
۳۸۰.....	درس ۵۲: علامت فعل مجهول، لازم و متعدی
۳۸۷.....	درس ۵۳: افعال قلوب
۳۹۴.....	درس ۵۴: افعال ناقصه
۴۰۰.....	درس ۵۵: اقسام «مازال، ما یرج، مافتی، ما انفک»

۴۰۷	درس ۵۶: فعل تعجب، افعال مدح و ذم
۴۱۶	خودآزمایی ۱۰: پرسشهای چهارگزینه‌ای «فعل»

فصل یازدهم

۴۲۱	درس ۵۷: حروف جر
۴۲۷	درس ۵۸: معانی حروف جر
۴۳۱	درس ۵۹: معانی حروف جر
۴۳۶	درس ۶۰: معانی حروف جر
۴۴۲	درس ۶۱: حروف مشبّهة بالفعل
۴۴۸	درس ۶۲: حروف مشبّهة بالفعل
۴۵۴	درس ۶۳: حروف عطف
۴۶۰	درس ۶۴: حروف عطف
۴۶۵	درس ۶۵: حروف عطف، حروف ایجاب
۴۷۳	درس ۶۶: حروف زیادت، حروف مستدری
۴۸۰	درس ۶۷: حروف تفسیر، حروف خفض
۴۸۶	درس ۶۸: حرف توقع، حروف استفهام
۴۹۱	درس ۶۹: حروف شرط
۴۹۶	درس ۷۰: حرف شرط «أما»، حرف ردع
۵۰۱	درس ۷۱: تاء تأنیث، تنوین
۵۰۸	درس ۷۲: «نون» تأکید
۵۱۳	خودآزمایی ۱۱: پرسشهای چهارگزینه‌ای «حروف»
۵۱۸	خودآزمایی ۱۲: کل کتاب. (سطح A)
۵۲۳	خودآزمایی ۱۳: کل کتاب. (سطح A)
۵۲۸	خودآزمایی ۱۴: کل کتاب. (سطح B)
۵۳۲	خودآزمایی ۱۵: کل کتاب. (سطح B)
۵۳۷	خودآزمایی ۱۶: کل کتاب. (سطح B)
۵۴۱	خودآزمایی ۱۷: کل کتاب. (سطح A)
۵۴۵	خودآزمایی ۱۸: کل کتاب. (سطح A)
۵۴۹	خودآزمایی ۱۹: کل کتاب. (سطح A)
۵۵۳	خودآزمایی ۲۰: کل کتاب. (سطح B)

بسم الله الرحمن الرحيم

فهم زبان قرآن را بیاد می‌طلبید با زبان و ادبیات عرب آشنا شویم، که نخستین مرحله‌ی آن آشنایی با علم نحوی صرف است چرا که سیر مقدماتی ادبیات عرب با این دو علم شروع می‌شود. براین اساس آنچه بنا بر آن داشت که دست به شرح کتاب ارزشمند «الهدایة فی النحو» بزنم، نکات فراوان و جامع آن بود که برای یک دانش پژوه مبتدی، درک غوامض و پیچیدگی‌های آن سنگین و شرح و بسط آن ضروری می‌نمود.

لذا بر آن شدم در ضمن تدریس کتاب، شرحی جامع و وافی که غرض معلم و متعلم را تأمین نماید، گردآوری نمایم، بعد از تألیف کتاب کاملترین شرح هدایه که مورد استقبال طلاب و دانشجویان و اساتید قرار گرفت، تقاضای دوستان من را بر آن داشتم، ترجمه و شرح کتاب مزبور را به سبک تمرینی و حل المسائل، انجام دهم. براین اساس کتاب «ترجمه و شرح نموداری الهدایة فی النحو» را تألیف نمودم که ویژگی‌های زیر را داراست:

۱) از آنجا که در کتاب کاملترین شرح هدایه، به صورت مبسوط دروس نامه‌ای، به توضیح و شرح کتاب پرداخته‌ام، هدف از تألیف کتابی که در دست دارید، شرح و توضیح زیاد نبوده، بلکه هدف، ترجمه و شرح نموداری به همراه سؤال و تمرینات دقیق است.

یکی از اهدافی که بنده را ترغیب کرد در کنار شرح کتاب، دست به گردآوری این مجموعه بزنم، مشکل غالب اساتید و مدارس در طراحی سؤال است، چه پسا استاد یا مسئول آموزشی که وقت لازم جهت طراحی سؤال را نداشته باشد، این مجموعه با عنایت به سؤالات انتهای درس و فصل و آخر کتاب، و سطح درجه بندی سختی پرورش، کمک خوبی در این زمینه است.

لذا به کسی که در مراحل ابتدایی یادگیری نحو است، پیشنهاد می‌شود از کتاب «کاملترین شرح هدایه» استفاده کرده، و در مرحله‌ی بعد برای چینه‌ش ذهنی و یک پارچه و نظم نموداری و محک علمی خود، از این کتاب مدد بجوید.

۲) کتابی که درست دارید، علاوه بر نموداری کردن مطالب هر درس، متن هدایه را اعراب گذاری و ترجمه نموده و از نکات مهم درس نیز غافل نشده است.

۳) در انتهای هر درس، ۵ نمونه سؤال مهم امتحانی آورده شده، که در مجموع ۳۵۰ سؤال امتحانی، ارائه و جواب آنها در پاورقی داده شده است. نمونه سؤالات امتحانی، متشکل از چهار سؤال تستی و یک سؤال تشریحی هستند.

۴) در انتهای هر درس، تمرین مناسب به همراه جواب آورده شده است.

۵) علاوه بر موارد فوق در انتهای هر فصل - کتاب به یازده فصل تقسیم شده است - خودآزمایی هایی برای سنجش علمی دانش پژوه، فراهم شده است.

۶) در مجموع ۱۴۰ سؤال در قالب ۷۲ آزمون در دو جلد فراهم آمده، که در جلد اول ۲۰ آزمون و در جلد دوم ۵۲ آزمون قرار گرفته است، خودآزمایی ها به چهار صورت هستند:

الف) خودآزمایی از مطالب هر فصل که در قالب سؤالات تستی متوسط [*] و سخت [**] فراهم شده که سطح و درجه سنجش، یکی آنها با ستاره مشخص گردیده، و در مجموعه های ۲۰ سؤالی، جمع آوری شده و در پاییز هر خودآزمایی، به صورت تفصیلی به آنها جواب داده شده است.

ب) خودآزمایی تستی از کل کتاب در دو سطح متوسط و سخت که تعدادشان ۵ تا بوده و در دفتر انتهای اول گنجانده شده اند.

ج) خودآزمایی در قالب امتحان هایی که ۸ سؤال تستی، ۴ تشریحی و ۵ کاربردی دارند، که تعدادشان ۷ تا است.

د) در دفتر دوم کتاب که مخصوص تمرین و امتحان است، ۴۰ خودآزمایی در سه سطح آسان، متوسط و سخت قرار دارد، هر آزمون با زمان بندی در اختیار دانش پژوه قرار می گیرد، نکته ای که در آزمون ها رعایت شده، این است که سؤالات به سه دسته ۲۰، ۱۰ و ۵ سؤالی تقسیم شده اند که مرحله به مرحله با بیشتر شدن تعداد سؤالات و محاسبه ی وقت، آزمون ده را در شرائطی قرار می دهد که سطح یادگیری و قوت و سرعت ذهنی خود را محک بزند.

۷) بی گمان، مجموعه ی پیش رو خالی از نقص نیست، از این رو، پیشاپیش از عزیزانی که عیب های این اثر را از باب «أحب إخوانی من أهدی إلی عیوبی»، به بنده اهدا کنند، سپاسگزارم.

۸) در انتها جا دارد از عزیزانی که بنده را در به ثمر رسیدن این مجموعه یاری کردند، تشکر و قدردانی کنم.

الف) تولیت محترم مدرسه علمیه ی حضرت سیدالشهداء (ع) جناب حجت الاسلام و المسلمین سید کاظم ایرانی (دام ظلّه) که با راهنمایی و اعمال نظر و تشویق، در تنگناها و سختی های مسیر، بنده را مورد حمایت خود قرار می دادند، در اوقاتی که خیلی از افراد، با بی

اعتنائی سعی در منصرف کردن من از ادامہی کار داشتند، ایشان با روحیه دادن و تشویق، بنده را به انجام کار امیدوارتر می کردند.

ب) جناب آقای محبتی افشار که بیشترین زحمت را در تهیه این اثر متحمل شدند، صفحه آرایی این مجموعه بر عهده ایشان بود، بازبینی های چند باره ی بنده، دشواری کار را برایشان دو چندان می نمود.

ج) طلاب محترمی که هریک به نحوی در این مجموعه دخیل بوده اند: برادران عزیزم سید احسان و سید محسن ایرانی که در بازخوانی اثر نکات مهمی را یادآور شدند، همچنین آقایان احمد ولایتی، محبتی جابری، مهدی رضادوست، حمیدرضا خسروی، رضا معینی، حجت ودیعی، سید مهدی ایرانی که هریک در قسمت هایی از کار، کمک کار اینجانب بودند.

سید حسین ایرانی

۲۰ صفر، مصادف با اربعین ۱۴۳۷

۱۱ آذر ۱۳۹۴

مشهد مقدس

مدرسه علمیه حضرت سید الشهداء علیه السلام